

Temanotat

Tyrkia: Rettsvesenet

LANDINFO

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

© Landinfo 2018

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

Om Landinfos temanotater

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos temanotater er basert på opplysninger fra nøye utvalgte kilder. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

Temanotatene bygger på både skriftlig og muntlig kildemateriale. En del av informasjonen som formidles, er innhentet gjennom samtaler med kilder på informasjonsinnhentingsreiser. Landinfo tilstreber bredde i kildetilfanget, og så langt mulig er det innhentet informasjon fra kilder som arbeider uavhengig av hverandre. Alt benyttet kildemateriale er fortløpende referert i temanotatene. Hensyn til enkelte kilders ønske om anonymitet er ivaretatt.

Notatene gir ikke et uttømmende bilde av temaene som undersøkes, men belyser problemstillinger som er relevante for UDIs og UNEs behandling av utlendingssaker.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos temanotater gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

About Landinfo's reports

The Norwegian Country of Origin Information Centre, Landinfo, is an independent body within the Norwegian Immigration Authorities. Landinfo provides country of origin information (COI) to the Norwegian Directorate of Immigration (Utlendingsdirektoratet – UDI), the Immigration Appeals Board (Utlendingsnemnda – UNE) and the Norwegian Ministry of Justice and Public Security.

Reports produced by Landinfo are based on information from carefully selected sources. The information is collected and analysed in accordance with [common methodology for processing COI](#) and [Landinfo's internal guidelines on source and information analysis](#).

To ensure balanced reports, efforts are made to obtain information from a wide range of sources. Many of our reports draw on findings and interviews conducted on fact-finding missions. All sources used are referenced. Sources hesitant to provide information to be cited in a public report have retained anonymity.

The reports do not provide exhaustive overviews of topics or themes, but cover aspects relevant for the processing of asylum and residency cases.

Country of Origin Information presented in Landinfo's reports does not contain policy recommendations nor does it reflect official Norwegian views.

SUMMARY

This note gives a brief overview of the Turkish judicial system after the latest in a series of reforms that is reshaping the sector. It describes the three separate jurisdictions and the different courts included in these, with the Turkish names given for each.

The second part of the note deals with the judiciary after the 2016 coup attempt and the ensuing state of emergency, in addition to the reforms which were part of the 2017 popular referendum on amendments to the constitution. This part also includes the criticism voiced by the Council of Europe that the judicial system in the country has become overtly politicised.

SAMMENDRAG

Dette notatet gir en kortfattet oversikt over det tyrkiske rettsvesenet etter de siste i en serie reformer som omdanner denne sektoren. Det beskriver de tre separate jurisdiksjonene og de forskjellige domstolene som er underlagt disse, med de tyrkiske navnene på hver av dem.

Den andre delen av notatet omhandler justisvesenet etter kuppforsøket i 2016 og den påfølgende unntakstilstanden, samt reformene som var en del av folkeavstemmingen om grunnlovsendringene i 2017. Denne delen omfatter også kritikken fra Europarådet om at justisvesenet i landet har blitt utilsørt politisert.

INNHold

1. Innledning	6
2. Oppbyggingen av det tyrkiske rettsvesenet	6
3. Ordinær/sivil jurisdiksjon	7
3.1 Førsteinstansdomstoler	7
3.1.1 Førsteinstans sivile domstoler (<i>Hukuk mahkemeleri</i>)	7
3.1.2 Førsteinstans straffedomstoler (<i>Ceza mahkemeleri</i>)	7
3.1.3 Håndhevelsesdomstoler (<i>İcra mahkemeleri</i>)	8
3.2 Regionale ankedomstoler (<i>Bölge adliye mahkemeleri</i>)	8
3.3 Høyesterett (<i>Yargıtay</i>)	8
3.4 Sulh ceza hakimlikleri	8
4. Administrativ jurisdiksjon	9
4.1 Førsteinstans administrative domstoler (<i>İdare mahkemeleri</i>)	9
4.2 Regionale administrative domstoler (<i>Bölge idare mahkemeleri</i>)	9
4.3 Den øverste forvaltningsdomstolen (<i>Danıştay</i>)	9
5. Domstolen for jurisdiksjonelle disputer (<i>Uyuşmazlık mahkemesi</i>)	9
6. Grunnlovsdomstolen (<i>Anayasa mahkemesi</i>)	10
7. Militære domstoler (<i>Askeri mahkemeleri</i>)	10
8. Et politisert justisvesen	11
8.1 HSK (<i>Hakimler ve savcılar kurulu</i>)	11
8.2 Grunnlovsdomstolen utfordres	12
9. Unntakstilstand	12
10. Referanser	13

1. INNLEDNING

Dette notatet gir et overblikk over hvordan det juridiske systemet i Tyrkia er bygget opp og, i korte trekk, fungerer. Landet har siden juli 2016 vært styrt av unntakslover, hvilket gir presidenten og regjeringen mulighet til å styre direkte via dekreter, uten å måtte gå om parlamentet. Dekretene som blir utstedt er å anse som lover, og dette har hatt stor innvirkning på rettspraksisen i landet.

En utfordring med dette notatet har vært å finne oppdaterte kilder, noe som ikke minst skyldes at en rekke reformer har blitt introdusert de siste årene. Landinfo foretok en informasjonsinnhentingsreise til Tyrkia i 2017 og møtte da representanter for både Unionen av tyrkiske advokatforeninger (Türkiye Barolar Birliği) og Advokatforeningen i Istanbul (Istanbul Barosu), i tillegg til en rekke advokater som arbeider i forskjellige menneskerettighetsorganisasjoner og uavhengige akademikere. Mange av disse fremholdt at det juridiske systemet i landet i utgangspunktet ikke var lett å ha et overblikk over, selv for erfarne advokater. De uttrykte i denne sammenheng bekymring for at flere tusen erfarne advokater er sparket og erstattet med advokater uten erfaring og som mangler kunnskap om lovverket og dets anvendelse.

En viktig kilde for dette notatet har vært Europarådets kommisjon for demokrati gjennom lovgiving, Venezia-kommisjonen, og deres to rapporter om aspekter ved rettsvesenet. Her er kommet også deres kritikk mot problematiske sider ved noen av reformene frem, i første rekke knyttet til manglende uavhengighet og begrensede ankemuligheter.

Samtaler og mailutveksling med ekspert på det tyrkiske rettsvesenet og førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo, Joakim Parslow, har vært av uvurderlig betydning i utformingen av dette notatet.

I tillegg er det brukt forskjellige nyhetsmedier på nett. Hürriyet Daily News rapporterer fra rettsaker på en relativt objektiv måte, mens al-Monitors Turkey Pulse har noen av Tyrkias fremste journalister blant sine bidragsytere. Flere av disse er kritiske til dagens regjering, men holder høy journalistisk standard. Ahval er mer uttalt kritiske, og er blokkert for internettbrukere i Tyrkia, men bringer viktige bidrag for å belyse utviklingen i landet.

Tross unntakstilstanden og de mange reformene er imidlertid strukturene i rettssystemet intakte, og saksgangen for en straffesak er uforandret. Dette gjelder imidlertid ikke for personer som er mistenkte for forbrytelser mot statens sikkerhet. I slike saker kan personer holdes i varetekt i så mye som syv år. Tidligere var denne grensen fem år, men dette ble endret med et dekret (KHK694) i august 2017 (Joakim Parslow, e-post februar 2018).

2. OPPBYGGINGEN AV DET TYRKISKE RETTSVESENET

Det tyrkiske rettsvesenet er i utgangspunktet formet etter fransk modell, og var frem til grunnlovsendringene i april 2017 delt i tre separate jurisdiksjoner, med hver sine hierarkier: ordinære domstoler, forvaltningsdomstoler og militære domstoler. De militære domstolene er nå oppløst. Utenom disse er det to andre, overgripende

instanser: en grunnlovsdomstol og en domstol for juridiksjonelle spørsmål. Den første behandler, som navnet indikerer, primært spørsmål knyttet direkte til konstitusjonen eller grunnloven. Den andre tar stilling til hvilken av de tre juridiksjonene som skal behandle en sak dersom det er uenighet om dette. Ingen av disse er altså ankeinstanser.

En viktig faktor å være klar over er at ingen tyrkiske domstoler opererer med noen jury eller lekdommere slik vi kjenner det fra Norge, det er kun dommere som avsier dommer (Law and Courts in Europe 2016).

3. ORDINÆR/SIVIL JURISDIKSJON

Dette er den største og viktigste delen av det tyrkiske rettsvesenet, og er den delen av dette systemet som behandler flest saker. Også denne delen av rettsvesenet er tredelt, med førsteinstansdomstoler, distrikts-ankedomstoler og høyesterett.

3.1 FØRSTEINSTANSDOMSTOLER

Dette er det laveste nivået innen denne delen av rettsvesenet, og består av en rekke forskjellige domstoler, hver med sin egen juridiksjon. Domstolene på dette nivået kan deles i to: domstoler for sivile saker og straffedomstoler.

3.1.1 Førsteinstans sivile domstoler (Hukuk mahkemeleri)

Denne delen består av ordinære sivile domstoler med ansvar for henholdsvis små verdier (Sulh hukuk mahkemeleri) og større (Asliye hukuk mahkemeleri), samt en rekke spesialdomstoler som «opprettes etter behov» (Law and Courts in Europe 2016). Det dreier seg først og fremst om handelsdomstoler (Ticaret mahkemeleri), familiedomstoler (Aile mahkemeleri), arbeidsrettsdomstoler (İş mahkemeleri), forbrukerdomstoler (Tüketici mahkemeleri), opphavsrettighetsdomstol (Fikri ve sinai haklar hukuk mahkemeleri), maritime domstoler (Denizcilik ihtisas mahkemeleri) og eiendomsdomstoler (Kadastro mahkemeleri).

Disse domstolene finnes i varierende grad over hele Tyrkia, og blir også referert til som lokale domstoler.

3.1.2 Førsteinstans straffedomstoler (Ceza mahkemeleri)

I denne delen av rettsvesenet skilles det mellom alvorlig og mindre alvorlig kriminalitet. Forhold som er omfattet av begrepet alvorlig kriminalitet vil være drap, voldtekt, alvorlig voldsutøvelse og liknende.

Ordinære førsteinstans straffedomstoler (Asliye ceza mahkemeleri) behandler saker med en strafferamme på inntil ti år, eller eventuelt bøter (Ministry of Justice u.å., s. 11). Under disse domstolene finner vi egne straffedomstoler for ungdom, og straffedomstoler for opphavsrettigheter. Disse domstolene finnes også over hele landet.

Domstoler for alvorlig kriminalitet (Ağır ceza mahkemeleri) behandler saker med en strafferamme på over ti års fengsel. Under domstolene for alvorlig kriminalitet finnes det egne domstoler for barn og ungdom. I begge disse domstolene avsies dommer av tre dommere (Law and Courts in Europe 2016).

3.1.3 Håndhevelsesdomstoler (İcra mahkemeleri)

I tillegg til de overnevnte domstolene finnes det også såkalte håndhevelsesdomstoler (İcra mahkemeleri) både for sivilrett og strafferett. Førstnevnte beskjeftiger seg primært med konkurslov og privatrettslige tvister, mens sistnevnte har å gjøre med oppreisning og erstatning i forbindelse med straffesaker (Joakim Parslow, e-post februar 2018).

3.2 REGIONALE ANKEDOMSTOLER (BÖLGE ADLİYE MAHKEMELERİ)

Dommer avsagt ved førsteinstans sivile domstoler og straffedomstoler kan ankes til en av de regionale ankedomstolene (Bölge adliye mahkemeleri, også kalt İstinaf mahkemeleri). Etter en reform i 2016 er det etablert slike ankedomstoler i İstanbul, Ankara, İzmir, Antalya, Erzurum, Gaziantep, Samsun, Konya, Adana, Trabzon, Sakarya, Kayseri, Van og Diyarbakır (Sevinç 2016). De regionale ankedomstolene er i likhet med førsteinstansdomstolene delt inn i sivile domstoler og straffedomstoler.

3.3 HØYESTERETT (YARGITAY)

Denne rettsinstansen er den øverste ankeinstansen i landet for sivile saker og straffesaker, med makt til å avgjøre om det har blitt brukt riktig lovhjemmel i dommer som er avsagt i de to lavere rettsinstansene etter anke fra en regional ankedomstol. Domstolen kan dermed oppheve en dom, eller opprettholde den, men kan ikke utstede en ny dom (Özeke 2018). Dommer som oppheves, blir sendt tilbake til den domstolen som hadde utstedt dommen for ny behandling.

3.4 SULH CEZA HAKİMLİKLERİ

Denne instansen ble innført i 2014, og erstattet en førsteinstans straffedomstoler som het Sulh ceza mahkemeleri. Det er ikke en ordinær domstol, men rettsinstansen for etterforsknings- og avhørsdommere. Disse har vidtrekkende fullmakter, og det finnes godt over syv hundre slike dommere/instanser i Tyrkia (Venice Commission 2017b, s. 6).

I prinsippet er oppgaven deres å ha et overoppsyn med straffeetterforskninger, foreta forføyninger og beskyttende tiltak, men de har også en rekke andre oppgaver. De utsteder ransakingsordrer og kan beordre beslagleggelser, iverksette overvåking, og utstede arrest- og varetektsordre. De kan også fjerne innhold fra internett og stenge nettsteder, og de bestemmer utstedelsen av bøter for forseelser i trafikken, som for eksempel fartsbøter. Hver enkelt sak skal behandles for seg, og dommeren må da for eksempel se et foto fra en fotoboks for hver sak for så å utstede en bot.

Under unntakstilstanden har disse dommerne også rett til å frata en advokat retten til å prosedere i saker, og de kan begrense eller nekte forsvarere innsyn i sakspapirer (Venice Commission 2017b, s. 5–6, 19).

Det mest problematiske med denne instansen, sett ut fra et rettssikkerhetsperspektiv, er ankeprosedyren, som av myndighetene refereres til som «opposisjon». Avgjørelser fra denne instansen kan bare appelleres horisontalt, det vil si at det er en kollega av dommeren som har fattet beslutningen. Til alt overmål er den dommeren som behandler «anken» som oftest en nær kollega fra samme by (Venice Commission 2017b, s. 6).

Det er disse instansene som har varetektsfengslet titusener av offentlig ansatte beskyldt for å være tilknyttet Gülen-bevegelsen. Instansen har etter kuppet varetektsfengslet flere tusen dommere, noe Europarådet mener at de i henhold til tyrkisk lov ikke har anledning til. Dommere som ønskes varetektsfengslet mens en etterforskning pågår, skal fremstilles foran en alminnelig rettsinstans (Venice Commission 2017b, s. 20).

4. ADMINISTRATIV JURISDIKSJON

I likhet med den ordinære jurisdiksjonen er den administrative jurisdiksjonen tredelt.

4.1 FØRSTEINSTANS ADMINISTRATIVE DOMSTOLER (İDARE MAHKEMELERİ)

Disse domstolene, som i likhet med førsteinstans sivile domstoler finnes over hele Tyrkia, behandler hovedsakelig tvister mellom borgere og forvaltningen, eller mellom forskjellige etater innenfor forvaltningen (Joakim Parslow, e-post februar 2018). De behandler også enkelte saker som ikke faller inn under jurisdiksjonen til ordinære sivil- eller kriminaldomstoler. Et eksempel på dette er skattedomstoler.

4.2 REGIONALE ADMINISTRATIVE DOMSTOLER (BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ)

Disse domstolene er ankeinstansen for avgjørelser som er tatt i førsteinstans administrative domstoler. De finnes i de samme byene som de regionale ankeinstansene.

4.3 DEN ØVERSTE FORVALTNINGSDOMSTOLEN (DANIŞTAY)

Dette er den høyeste administrative rettsinstansen i Tyrkia. Den består av en rekke forskjellige kamre og nemder. Denne instansen tar imot anker fra de administrative domstolene, og den kan gi sin uttalelse om nye lovforslag fra regjeringen (ICJ 2016, s. 7). Ett eksempel på en sak denne rettsinstansen har behandlet er relatert til regjeringens vedtak om å gjøre sommertiden permanent. I denne saken vedtok rettsinstansen en utsettelse av gjennomføringen av regjeringens vedtak (Hürriyet Daily News 2017b).

5. DOMSTOLEN FOR JURISDIKSJONELLE DISPUTTER (UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ)

Dersom det oppstår uenighet mellom de sivile og administrative domstolene om hvilken rettsinstans som skal behandle en sak, vil denne domstolen avgjøre hvilken som har ansvaret. Presidenten og visepresidenten for denne domstolen er utpekt av grunnlovsdomstolen, hvor de må være (aktive) medlemmer. De øvrige medlemmene av denne domstolen velges blant medlemmene av høyesterett (Yargıtay) sin avdeling for sivilrett og strafferett og blant medlemmene av den øverste forvaltningsdomstolen (Danıştay).

6. GRUNNLOVSDOMSTOLEN (ANAYASA MAHKEMESİ)

Hovedfokuset for denne domstolen er å vurdere hvorvidt lover som er vedtatt i parlamentet er i overenstemmelse med landets grunnlov. En slik vurdering kan komme dersom presidenten, den parlamentariske gruppen til regjeringspartiet eller det største opposisjonspartiet, eller en femtedel av parlamentets medlemmer ber om det. En lavere rettsinstans kan også be om en slik vurdering, men bare når spørsmålet om grunnlovsmessighet kommer opp i forbindelse med en pågående rettsak. Vurderingen kan komme både før og etter at en lov er vedtatt, og dersom domstolen vedtar å fjerne hele eller deler av en lov, gjelder endringen for alle pågående og fremtidige rettsaker der den aktuelle loven kommer til anvendelse.

Grunnlovsdomstolen kan stenge, i praksis forby, politiske partier, dersom den finner at de ikke opererer i henhold til grunnloven eller loven om politiske partier.

Grunnlovsdomstolen er den rettsinstansen som tar seg av rettsaker mot presidenten, ministre, lederen for generalstabene, høytstående dommere og noen andre høytstående embetsmenn. Den tar da navnet den øverste straffedomstolen, Yüce divan (Joakim Parslow, e-post februar 2018).

Etter en reform i 2012 kan tyrkere individuelt søke om å få brakt sine saker opp til behandling av grunnlovsdomstolen. Dette gjelder for saker knyttet til individuelle rettigheter nedfelt i den tyrkiske grunnloven og i den europeiske menneskerettighetskonvensjonen (Çalı 2018). (Se også del 8.2.)

7. MILITÆRE DOMSTOLER (ASKERİ MAHKEMELERİ)

Tyrkia hadde inntil april 2017 egne domstoler for militære som var bygget opp likt det sivile straffedomstolssystemet. Disse domstolene hadde bare jurisdiksjon over militært personell som var anklaget for å ha utført kriminelle handlinger relatert til tjeneste i forsvaret. Forbrytelser mot statens sikkerhet, mot den konstitusjonelle orden og dennes funksjoner begått av militært personell skulle føres for sivile domstoler. Disse domstolene er nå fjernet, og pågående rettsaker er overført til sivile straffedomstoler. Militæret har nå kun disiplinære domstoler (Disiplin mahkemeleri) for eget personell.

I henhold til grunnlovsendringer i 2010, var det kun dersom landet var i krigstilstand at det ble gitt anledning til å bringe ikke-militært personell foran en militær domstol (Yenisey 2015, s. 7). I saker der en sivil person var anklaget for å ha begått en kriminell handling sammen med en militær i fredstid, ville denne saken bli behandlet av en sivil domstol. Dette gjaldt også selv om saken i henhold til den militære straffeloven var en militær kriminalsak (Yenisey 2015, s. 8).

Det fantes 12 militære førsteinstansdomstoler i Tyrkia, de bestod som regel av et panel på tre militære dommere. Imidlertid kunne saker der strafferammen var opp til fem års fengsel bringes inn for en domstol med bare en enkelt dommer.

Militæret hadde en egen ankesdomstol, den militære høyesterett (Askeri yargıtay) og dessuten en militær administrativ høyesterett, den militære administrative høyesterett (Askeri idare yüksek mahkemesi) (Yenisey 2015, s. 8). Begge disse er, i likhet med

førsteinstans militærdomstoler, nå avvirket, og deres jurisdiksjon er overtatt av høyesterett (Yargıtay) og den øverste forvaltningsdomstolen (Danıştay).

8. ET POLITISERT JUSTISVESEN

Anklager om at domstolene i landet er politiserte, er ikke nye. De fleste eksperter peker på at Gülen-bevegelsen hadde en sterk stilling i justisvesenet, og viser til Ergenekon- og Balyoz-sakene¹ (Jenkins 2014). Disse sakene svekket det militære etablissementet i betydelig grad, hvilket den politiske ledelsen av landet, representert ved AK-partiet (Adalet ve Kalkınma Partisi – Rettferdighets- og utviklingspartiet), hadde interesse av.

De avdekket imidlertid også en utstrakt bruk av ulovlig overvåkning, og spesielt i Balyoz-sakene ble klart at mange av bevisene var fabrikkerte (Jenkins 2014). Da det i 2013 ble innledet korrupsjonsetterforskning av flere personer med nære forbindelser til daværende statsminister Erdoğan, brøt det ut en åpen konflikt mellom det man antok var Gülen-tilhengere i rettsvesenet og deres tidligere allierte i AK-partiet. Konflikten førte til store utrensinger i rettsvesenet og politiet; anklageren som hadde ført saken, Muammer Akkaş, ble sparket, og etterforskningen innstilt (Pop 2013).

8.1 HSK (HAKİMLER VE SAVCILAR KURULU)

Det øverste rådet for dommere og anklagere (Hakimler ve savcılar yüksek kurulu, HSYK) var den institusjonen som ble utpekt av myndighetene til å være gülenistenes fremste maktbase i rettsvesenet. Institusjonen var en nøkkelkomponent i det tyrkiske rettsvesenet, og hadde ansvar for å godkjenne alle utnevnelser av nye dommere og anklagere, samt at den var ansvarlig for alle disiplinære tiltak mot de samme gruppene. I kjølvannet av korrupsjonssaken i 2013 startet en prosess som har ført til at det tyrkiske rettsvesenet nå er under presidentens kontroll. Allerede før kuppforsøket i juli 2016 ble over 3700 dommere og anklagere omplassert. Det ble da hevdet at personer som hadde avsagt dommer som gikk imot regjeringen ble omplassert, mens de som ble ansett som lojale, ble forfremmet (Kucuksahin 2016).

Etter folkeavstemningen i april 2017 om det nye presidentembetet, ble de foreløpig siste forandringene i rettsvesenet foretatt. De innebærer blant annet at HSYK ble fjernet, og erstattet med rådet for dommere og anklagere (Hakimler ve savcılar kurulu, HSK), hvis medlemmer utelukkende er politisk utnevnt. Presidenten utnevner personlig fire av de 13 medlemmene av rådet, mens de resterende syv blir utnevnt av parlamentet. Disse syv utnevnes av partiene som er representert i parlamentet, etter størrelsen på de respektive gruppene. Justisministeren leder HSK, og visejustisministeren er også medlem av rådet. Begge disse er utpekt av presidenten. I praksis vil dette si at AK-partiet alene utnevner majoriteten av medlemmene i HSK.

Da nye medlemmer av HSK skulle utnevnes i mai 2017, boikottet opposisjonspartiene CHP (Cumhuriyet Halk Partisi – Det republikanske folkepartiet) og HDP (Halkların Demokratik Partisi – Folkets demokratiske parti) møtet der aktuelle kandidater ble diskutert, og de deltok heller ikke i avstemningen i parlamentet da kandidatene skulle

---

¹ I disse sakene ble en rekke militære, politikere, akademikere og andre kjente sekulære personer anklaget for å danne en hemmelig organisasjon med det formål å avsette regjeringen utgått av AK-partiet gjennom et statskupp.

velges. Begge partiene kritiserte grunnlovsendringene, og uttalte at de ville føre til et politisert rettsvesen (Hürriyet Daily News 2017a). Venezia-kommisjonen til Europarådet har kritisert endringene og kalte utnevnesprosessen av medlemmer til HSK «ekstremt problematisk» (Venice Commission 2017a, s. 27).

8.2 GRUNNLOVSDOMSTOLEN UTFORDRES

En foreløpig siste indikasjon på problemene med politisk innblanding i rettsvesenet kom i januar 2018, da to førsteinstansdomstoler nektet å effektivere en dom fra landets øverste domstol, grunnlovsdomstolen. Den hadde beordret løslatelse av to journalister, som hadde klaget sin sak inn for domstolen fordi de mente at deres grunnlovsfestede rettigheter og friheter var brutt. De har begge sittet i varetekt i over ett år.

Både landets statsminister, Binali Yıldırım og viststatsminister Bekir Bozdağ kritiserte dommen og domstolen i krasse ordelag, statsministeren uttalte blant annet at dette «[...] ikke er den endelige avgjørelsen» (Hürriyet Daily News 2018). Domstolen har tidligere blitt sterkt kritisert fra politisk hold, også da i forbindelse med at den beordret fengslede journalister løslatt (Haimlerl 2017)

9. UNNTAKSTILSTAND

Tyrkia har siden juli 2016, i etterkant av kuppforsøket, vært i unntakstilstand. Denne har blitt fornyet hver tredje måned, den siste fornyelsen kom i midten av januar 2018. Unntakstilstanden har hatt en voldsom innvirkning på rettsvesenet i landet; presidenten og regjeringen kan styre med dekreter som er å anse som lover.

Dette har ikke minst mer enn 150 000 lærere, akademikere, politi og andre som ble oppsagt fra jobbene sine i kjølvannet av kuppforsøket i 2016 merket. De ble sagt opp ved bruk av dekreter, og har dermed ikke hatt noen muligheter til å bringe saken inn for en rettsinstans. Mange av de oppsagte henvendte seg til den europeiske menneskerettighetsdomstolen, noe som førte til at Europarådet ba Tyrkia om å lage en juridisk mekanisme for å løse dette problemet. Tyrkiske myndigheter opprettet da en egen kommisjon, unntakstilstandens undersøkelseskommisjon (Olağanüstü hal işlemleri inceleme komisyonu, OHAL Komisyonu), som skulle behandle klager fra de oppsagte.

Denne kommisjonen har blitt sterkt kritisert fra flere hold for manglende juridisk kontroll, og for å ikke gi noen begrunnelser for sine avgjørelser. De første avgjørelsene fra kommisjonen kom i slutten av desember 2017, men det er ikke kjent hva disse besto i, eller hvor mange personer som er omfattet av dem (Karataş 2017).

Kerem Altıparmak, professor ved Ankara-universitetet, er en av dem som har kritisert unntakstilstanden i landet og pekt på at den i realiteten setter rettsstaten ut av spill. Grunnlovsdomstolen har uttalt at den ikke har noen jurisdiksjon over dekretene som blir utstedt eller unntakstilstanden for øvrig, noe Altıparmak mener fører til at landet i praksis ikke lenger har en grunnlov (Karataş 2017).

10. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Çalı, B. (2018, 22. januar). Will legalism be the end of constitutionalism in Turkey? *Verfassungsblog on Matters Constitutional*. Tilgjengelig fra <https://verfassungsblog.de/will-legalism-be-the-end-of-constitutionalism-in-turkey/> [lastet ned 31. januar 2018]
- Haimerl, M. (2017, 22. februar). The Turkish Constitutional Court under the Amended Turkish Constitution. *Verfassungsblog on Constitutional Matters*. Tilgjengelig fra <https://verfassungsblog.de/the-turkish-constitutional-court-under-the-amended-turkish-constitution/> [lastet ned 31. januar 2018]
- Hürriyet Daily News (2017a, 11. mai). CHP, HDP boycott parliamentary commission to overhaul judges. *Hürriyet Daily News*. Tilgjengelig fra <http://www.hurriyetdailynews.com/chp-hdp-boycott-parliamentary-commission-to-overhaul-judges-112975> [lastet ned 9. januar 2018]
- Hürriyet Daily News (2017b, 27. september). Council of State rules for stay of execution of gov't decision to keep summer hours year-round. *Hürriyet Daily News*. Tilgjengelig fra <http://www.hurriyetdailynews.com/council-of-state-rules-for-stay-of-execution-on-govt-decision-to-keep-summer-hours-year-round-120049> [lastet ned 30. januar 2018]
- Hürriyet Daily News (2018, 12. januar). Turkish government blasts Constitutional Courts ruling on jailed journalists. *Hürriyet Daily News*. Tilgjengelig fra <http://www.hurriyetdailynews.com/turkeys-top-court-rules-to-release-two-jailed-journalists-local-courts-refuse-125604> [lastet ned 29. januar 2018]
- ICJ, dvs. International Commission of Jurists (2016). *Turkey: The judicial system in peril*. Genève: International Commission of Jurists. Tilgjengelig fra <https://www.icj.org/wp-content/uploads/2016/07/Turkey-Judiciary-in-Peril-Publications-Reports-Fact-Findings-Mission-Reports-2016-ENG.pdf> [lastet ned 21. desember 2017]
- Jenkins, G. (2014, 25. juni). The Balyoz retrial and the changing politics of Turkish justice. *The Turkey Analyst*. Tilgjengelig fra <https://www.turkeyanalyst.org/publications/turkey-analyst-articles/item/331-the-balyoz-retrial-and-the-changing-politics-of-turkish-justice.html> [lastet ned 3. januar 2018]
- Karataş, E. (2017, 22. desember). ECHR allowing decades-long Turkish rights abuse decisions delay – academic. *Ahval*. Tilgjengelig fra <https://ahvalnews.com/human-rights/echr-allowing-decades-long-turkish-rights-abuse-decisions-delay-academic> [lastet ned 29. januar 2018]
- Kucuksahin, S. (2016, 14. juni). Massive reshuffle of judges, prosecutors is new blow to Turkish judiciary. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/06/turkey-judicial-independence-took-severe-blow.html> [lastet ned 3. januar 2018]
- Law and Courts in Europe (2016, 19. februar). A breakdown of Turkey's legal system: The civilian ordinary judiciary and the Court of Cassation. *Law and Courts in Europe*. Tilgjengelig fra <https://lawandcourtsblog.wordpress.com/2016/02/19/a-breakdown-of-turkeys-legal-system-the-civilian-ordinary-judiciary-and-the-court-of-cassation/> [lastet ned 30. januar 2018]²
- Ministry of Justice (u.å.). *The judicial system of Turkey and the organisation of the Ministry of Justice*. Ankara: Ministry of Justice. Tilgjengelig fra http://uhdigm.adalet.gov.tr/THE_JUDICIAL_SYSTEM_OF_TURKEY_AND_ORGANISATION_OF_THE_MINISTRY_OF_JUSTICE.pdf [lastet ned 21. desember 2017]

---

² Dette er en blogg av studenter i klassen til dr. Cassandra Steer ved McGill University i Montreal, Canada. Bidragsyterne skriver under pseudonym.

- Özeke, H.B. (2018, 3. januar). Regional courts change vertical judiciary structure. *Lexology*. Tilgjengelig fra <https://www.lexology.com/library/detail.aspx?g=e0826143-fbca-42ec-b383-01547853e6be> [lastet ned 31. januar 2018]
- Pop, V. (2013, 27. desember). Turkish government in crisis over corruption scandal. *EUobserver*. Tilgjengelig fra <https://euobserver.com/foreign/122595> [lastet ned 3. januar 2018]
- Sevinç, S. (2016, 24. august). Turkey: Establishment, structure and functioning of regional courts of appeal. *Mondaq.com*. Tilgjengelig fra <http://www.mondaq.com/turkey/x/521776/trials+appeals+compensation/Establishment+Structure+And+Functioning+Of+Regional+Courts+Of+Appeal> [lastet ned 21. februar 2018]
- Venice Commission (European Commission for Democracy Through Law) (2017a, 13. mars). *Turkey: Opinion on the amendments to the Constitution adopted by the Grand National Assembly on 21. January and to be submitted to a national referendum on 16 April 2017*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=cdl-ad\(2017\)005-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=cdl-ad(2017)005-e) [lastet ned 9. januar 2018]
- Venice Commission (European Commission for Democracy Through Law) (2017b, 13. mars). *Turkey: Opinion on the duties, competence and functioning of the Criminal Peace Judgeships*. Strasbourg: Council of Europe. Tilgjengelig fra [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2017\)004-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2017)004-e) [Lastet ned 23. februar 2018]
- Yenisey, F. (2015, mai). *Criminal procedure law in Turkey*. Lawrence, KS: The University of Kansas, School of Law. Tilgjengelig fra <https://law.ku.edu/sites/law.ku.edu/files/docs/istanbul/criminal-procedure-istanbul-2015.pdf> [lastet ned 24. januar 2018]

Muntlige kilder

- Parslow, Joakim. Førsteamanuensis ved Universitetet i Oslo. E-postkorrespondanse, 20. februar 2018.